

Rejent * rok 19 * nr 6(218)
czerwiec 2009 r.

Glosa

do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2009 r., V CSK 414/08*

Zgodnie z art. 398° § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarga kasacyjna nie zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, jeżeli postawione w niej zagadnienie prawne nie wymaga skomplikowanych rozważań.

Przypomnienie zawarte w glosowanym postanowieniu jest niezbędne, bowiem z praktyki orzeczniczej wynika, że strony coraz częściej stosują skargę kasacyjną jako kolejną „instancję”. Najczęściej jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazują istnienie istotnych zagadnień prawnych lub fakt, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Wskazać zatem należy w pierwszej kolejności pogląd T. Erecińskiego: „(...) prawo polskie stwarza system selekcji skarg kasacyjnych w sprawach cywilnych uwzględniający ustrojowe zadania Sądu Najwyższego oraz odpowiadający tendencjom obserwowanym w wielu innych europejskich systemach procesowych. Dobitnie należy także podkreślić, że

* Niepublikowane.

ograniczenie dostępu do Sądu Najwyższego i umożliwienie temu Sądowi wyboru spraw jurydycznie najważniejszych może uczynić rozstrzyganie spraw cywilnych bardziej sprawiedliwym, bo prowadzącym w rozsądnym terminie do ujednoczenia orzecznictwa sądowego i rozwoju prawa¹.

Równie przekonujące są wywody T. Wiśniewskiego: „Konkludując, prawo do wniesienia kasacji nie stanowi koniecznego elementu prawa do sądu. Inaczej zaś mówiąc, prawa do sądu nie należy identyfikować z prawem do Sądu Najwyższego. Wszelkie ograniczenia w zakresie dopuszczalności zaskarżenia danego orzeczenia w drodze kasacji oraz przyjęcia kasacji do rozpoznania pozostają w zgodzie zarówno z normami konstytucyjnymi, jak i z obowiązującymi standardami europejskimi”².

Na nadzwyczajny charakter skargi kasacyjnej i płynące z tego ograniczenia wskazał także H. Pietrkowski³.

W tym celu art. 87¹ k.p.c. przewiduje przymus adwokacko-radcowski w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, aby skarga kasacyjna sporządzona była na bardzo wysokim poziomie. Profesjonalny pełnomocnik ma bowiem gwarantować nie tylko spełnienie wymogów formalnych skargi (co może sprowadzać się do wytluszczenia w jej treści odpowiedniej ilości punktów, zatytułowanych zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c.), ale także odpowiednią jakością rozważań prawnych. Jak bowiem trafnie wywiódł Sąd Najwyższy w postanowieniu z 21 kwietnia 2006 r., II CSK 76/05, samo użycie w skardze kasacyjnej określeń ustawowych zawartych w art. 398⁴ § 1 k.p.c. nie oznacza, że skarga spełnia wymagania określone w tym przepisie. Istotne jest przekonujące uzasadnienie, że skarga kasacyjna kwalifikuje się do jej merytorycznego rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych

¹ *Selekcja kasacji w sprawach cywilnych z perspektywy prawnoporównawczej*, [w:] *Ars et usus. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Stanisława Rudnickiego*, Warszawa 2005, s. 105.

² *Problematyka instancyjności postępowania sądowego w sprawach cywilnych*, [w:] *Ars et usus. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Stanisława Rudnickiego*, Warszawa 2005, s. 320-321.

³ *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 413.

spraw⁴. Nie spełnia ustawowego wymogu wskazanie w skardze kasacyjnej zagadnienia prawnego, które dotyczy zastosowania w sprawie konkretnego przepisu, a nie abstrakcyjnego problemu związanego z jego wykładnią⁵.

Z kolei o skardze kasacyjnej oczywiście uzasadnionej mówić można wyłącznie wtedy, gdy zachodzi kwalifikowana postać naruszenia, widoczna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (rażący błąd prawny) albo gdy z samej skargi kasacyjnej wynika, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi⁶.

W każdym przypadku pełnomocnik zobowiązany jest do przekonującego wykazania, że zachodzi podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Podkreślić przy tym należy znaczącą różnicę w uzasadnieniu w przypadku wskazania jako podstawy oczywistości skargi kasacyjnej i w przypadku wskazania istnienia istotnych zagadnień prawnych.

W pierwszym przypadku, w mojej ocenie, zawile rozważania dyskwalifikują możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wymagane bowiem jest krótkie i celne wskazanie, dlaczego skarga kasacyjna jest oczywista. Jeżeli wymaga to rozbudowanych wywodów – automatycznie wykluczona zostaje przesłanka „oczywistości” i należy odmówić przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z kolei istotne zagadnienie prawne wymaga nie tylko wskazania, lecz także dogłębnej analizy i wykazania, że rozstrzygnięcie tego zagadnienia ma istotne znaczenie doktrynalne lub dla praktyki orzeczniczej. Brak pogłębionych i trafnych rozważań powinien, moim zdaniem, prowadzić do odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

⁴ T. Ereciński, [w:] *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego*. Część pierwsza: *Postępowanie rozpoznawcze*, t. II, red. T. Ereciński, Warszawa 2007, s. 240-241, teza 4.

⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06 (OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118).

⁶ T. Ereciński, [w:] *Komentarz do kodeksu...*, s. 242, teza 7; postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03; A. Zieliński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2008, s. 670, nb. 9 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 2007 r., III CSK 216/07 (niepubl.).

W każdym przypadku przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno być wyjątkiem, świadczącym o nadzwyczajności skargi kasacyjnej, a nie regułą, w wyniku której Sąd Najwyższy stanie się kolejną, zwykłą instancją.

W tym miejscu należy zaapelować do Trybunału Konstytucyjnego, który swoimi orzeczeniami znacząco liberalizuje przepisy kodeksu postępowania cywilnego, aby z dużą ostrożnością oceniał normy dotyczące skargi kasacyjnej, pamiętając, jaki charakter ma ten środek. Konstytucja gwarantuje obywatelom postępowanie dwuinstancyjne, a Sąd Najwyższy nie jest i nie powinien stać się trzecią instancją.

Elwira Marszałkowska-Krześ